

Recensie: Till it's over ★★★★****

Mutsaardstraat 31 Antwerpen
zaterdag 18 mei 2019



foto © Fred Debrock

Recensie:

In Till it's over van theatercollectief Skagen komen verschillende disciplines samen. Eerst en vooral is er de installatie van de Amerikaanse schilder en beeldend kunstenaar Richard Jackson die gekend staat om zijn action painting. Hij liet zich inspireren op Picasso's oorlogsschilderij Guernica. De vloer van het speelvlak bestaat uit puzzelstukken die enkele toeschouwers alvast mogen vervullen wanneer ze de ruimte betreden. Dat doen ze in een kanariegele overall en blauwe beschermplastic over hun schoenen. Bij momenten gaat het er dan ook heftig aan toe tijdens deze productie waarbij het publiek ook uitgenodigd wordt om deel te nemen in de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen. Burgeroorlog, wraak en tederheid staan centraal net als de vraag wat er achter blijft na extreem geweld tussen individuen.

Till it's over kan je ook uit de context van een burgeroorlog halen, en (deels) zien als een voorstelling rond intra-familiaal geweld. Immers, op het speelvlak zien we bijna uitsluitend zaken die verwijzen naar het huishouden zoals een kinderbedje waar Clara van den Broek in zit, een grote mand (waarin ze later als een hond kruipt met een tafelbeschermer over zich en van waaruit ze een toeschouwer met een spuit vol rode verf beschiet), een in twee gebroken tafel met daarop de borden die vol blauwe verf hangen, enkele stoelen die kapot zijn, twee verfpotten die lekken, twee poppen, een roze verf lekkende thermos, en een gezicht met open mond die aan het plafond hangt waar uit het linkeroog tranen druppelen in de vorm van blauwe verf.

Valentijn zit op een omgekeerde emmer tussen het publiek. Iets meer dan de helft van de voorstelling zal ie een monnellachje tonen ten opzichte van wat Clara allemaal uitsteekt. Aanvankelijk is haar spel lieflijk, weliswaar wat duister, maar niet veel meer dan dat. Ze kruipt uit het kinderbedje en gaat op zoek naar de benen en voeten van een pop. Zoekt vervolgens het bovenlijf, vraagt aan een toeschouwer om de buik te vullen, sleept het geheel verder tot ze bovenlichaam aan het onderlichaam verbindt met draad. Een toeschouwer krijgt de pop om vast te houden zodat ze er warmte en genegenheid, een plek om te schuilen (voor zichzelf) ook bij kan vinden. Daarna volgt een kleinere pop die refereert naar de kindertijd.

Niet veel later slaat de sfeer totaal om wanneer ze een zonnebril opzet, een kaki vestje aandoet en een stuk wit textiel verscheurt om rond haar voorhoofd te doen. Plots zien we een extremistische strijdvaardige en gevaarlijke vrouw die via drie pvc buizen, stilte, en traagheid in haar spel erg treffend de dreiging laat voelen. Wanneer ze een borstel in de pvc buis steekt, een verwijzing naar het geweer laden, krijgt die scène door zijn traagheid ook een erotische lading mee. Het in elkaar gestoken machinegeweer laat ze een andere toeschouwer tegen haar gezicht zetten, die haar dwingt op de knieën te gaan, de handen achter de rug houdend, kortom, hier (en lang niet alleen hier) krijgt het publiek een sadistische rol toebedeeld en wordt die niet alleen toeschouwer maar ook medeplichtige.

Van den Broek komt ons samen met drie andere toeschouwers halen wanneer ze doeken over de twee poppen die kennelijk dood zijn heeft gelegd. We mogen met haar rouwen door 'Klein klein kleutertje' te neuriën waarna gevraagd wordt dat iedereen dat doet. Vervolgens besprenkelen we de poppen met rode verf en een borsteltje zoals dat ook gebeurt bij een begrafenis. Ze haalt een plastic doorschijnende paraplu boven nadat ze ieder van de vier een tas met roze verf in

gegeven heeft. Een na een kappen we die uit over haar paraplu.

De poppen worden in de voorstelling ook opgehangen. De ene via een wasdraad, de ander via afbakelint dat steeds knakt wat de scène extra luguber maakt en ontmenselijkt. Clara speelt constant tussen die mix, tussen menselijke gevoelens tonen en kille horrorachtige. Wanneer ze haar oog heeft laten vallen op Valentijn die even wegstijgt, wordt hij haar nieuwe slachtoffer en verleert ie daarbij het lachen. De wasdraad zal ze rond zijn hals draaien, daarna over zijn gezicht waarna ze hem over het speelvlak sleurt. Of zijn hoestbuien gespeeld zijn, dan wel het gevolg van bijna verstikking, is onduidelijk. Wanneer Clara de draad geeft aan een toeschouwer, trekt die volledig op eigen initiatief een aantal keren bijkomend aan de draad. Beetje bij beetje sleurt Clara zo het publiek mee in haar macabere sadistische spel met als hoogtepunt het moment dat een vrouw rode verf mag spuiten over Valentijn, en daarbij zijn haar en gezicht niet spaart. Seksueel geweld wordt getoond wanneer Clara op hem gaat liggen en haar benen rond zijn hoofd houdt, zijn neus tegen haar vagina, waarin je een seksueel geladen wurgspel kan zien. De vernedering is helemaal compleet wanneer ze suggereert dat ze op hem plast, al komt het water wel uit haar mond. Dat is jammer, andere theatermakers zouden hier gekozen hebben om de actrice water te laten drinken enkele uren voor de voorstelling begon, zodat ze dat echt zou kunnen uitpissen. Het zou alvast een veel sterker beeld opleveren. Niet veel later volgt de vergelding wanneer hij achter haar aanzit. Een knap voorbeeld van actie en reactie. Wie is dader? Wie is slachtoffer?

De bij momenten speels ingevulde voorstelling, het vele wit en de kleuren, bezorgt aan de ene kant het zware thema iets draaglijks. Maar het getoonde wordt ook bij momenten ondraaglijk licht, zodat je "en wij niet alleen" met een glimlach op ons gezicht naar deze voorstelling kijken, wat op zich iets pervers heeft. En neen, het is geen verdedigingsmechanisme dat hier speelt bij de toeschouwers om de getoonde gruwel wat te kunnen plaatsen of te relativiseren. Het is het spel in combinatie met de installatie die daar mee voor zorgt.

< Bert Hertogs >